

88

FI

FACTS

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

ISSN 1681-2174

Kunnossapidon turvallisuus – Työntekijöiden turvallisuus

Määritelmä

Laitteiden, laitosten, rakennusten tai kuljetusvälineiden kunnossapitoon sisältyy teknisiä, hallinnollisia ja johdon toimia, joilla pyritään säilyttämään tai palauttamaan niiden toimintakyky (1) ja estämään vikaantuminen tai toimintakyvyn heikkeneminen. Kunnossapitotoimiin kuuluu

- tarkastus
- testaus
- mittaus
- vaihto
- säätö
- korjaus
- vian havaitseminen
- osien vaihto
- huolto.

Erittäin yleinen toiminta, joka altistaa työntekijät vaaroille

Jokaisella työpaikalla alasta riippumatta tehdään kunnossapitotöitä. Ne kuuluvat useimpien työntekijöiden – ei pelkästään kunnossapitoteknikoiden ja -insinöörien – jokapäiväisiin työtehtäviin. Kunnossapitotöitä tekevät työntekijät voivat altistua

- tuki- ja liikuntaelinten sairauksille (TULES), kun he suorittavat työtehtäviä, joihin liittyy kumartumista ja vaikeita asentoja joskus jopa vaikeissa ympäristöolosuhteissa (esimerkiksi kylmässä)
- hengitysongelmille, jotka liittyvät asbestille altistumiseen vanhojen rakennusten tai teollisuuslaitosten kunnossapidon yhteydessä
- iho- ja hengityselinsairauksille, jotka johtuvat kosketuksesta vaarallisten aineiden, kuten rasvojen, liuottimien, syövyttävien aineiden ja pölyn, sekä syöpää aiheuttavan puupölyn kanssa
- tukehtumiselle suljetuissa tiloissa
- sairauksille, jotka johtuvat altistumisesta biologisille vaaroille – kuten hepatiitti A tai legionellabakteeri.

He altistuvat myös erilaisille tapaturmariskeille, mukaan lukien putoamiset ja törmäykset koneen osiin.

Kunnossapitotyöt vaihtelevat erittäin pienistä töistä, kuten hehkulampun tai tulostimen väriainekotelon vaihdosta, suuriin töihin, kuten voimalaitoksen määräaikaishuoltoon.

Kunnossapidon vaikutukset työterveyteen ja työturvallisuuteen

Työn laajuudesta riippumatta kunnossapitotyöllä voi olla vakavia seurauksia, ei pelkästään kunnossapitotöitä suorittavien työntekijöiden, vaan myös muiden turvallisuudelle ja terveydelle, kuten seuraavista esimerkeistä käy ilmi:

- Onnettomuus/vahinko voi tapahtua kunnossapitoprosessin aikana. Työntekijät, jotka tekevät koneeseen liittyviä kunnossapitotöitä, voivat loukkaantua, jos kone käynnistetään vahingossa, he voivat altistua säteilylle tai vaarallisille aineille, koneen liikkuva osa voi osua heihin, tai he voivat altistua TULE-sairauksille.
- Kunnossapidon huono laatu voi aiheuttaa turvallisuusongelmia. Väärien osien käyttö korjauksissa tai vaihdoissa voi aiheuttaa vakavia onnettomuuksia ja vammoja työntekijöille sekä vahinkoa laitteille.
- Kunnossapidon puute saattaa lyhentää laitteiden tai rakennusten käyttöikää sekä aiheuttaa onnettomuuksia. Esimerkiksi varaston vaurioituneen lattian korjaamatta jättäminen voi aiheuttaa trukki-onnettomuuden sekä vahingoittaa kuljettajaa, muita lähellä olevia ja siirrettäviä tavaroita.

Turvallisen kunnossapidon viisi perussääntöä

Kunnossapito on prosessi, joka alkaa, ennen kuin itse työ aloitetaan, ja päättyy, kun työ on tarkastettu ja hyväksytty ja työtä koskevat asiakirjat on laadittu. Työntekijöiden ja/tai heidän edustajiensa osallistuminen kaikkiin prosessiin liittyviin vaiheisiin ja tilanteisiin parantaa sekä prosessin turvallisuutta että työn laatua.

Turvallisen kunnossapidon viittä vaihetta selvitetään tarkemmin jäljempänä.

(1) Association Française de Normalisation. Terminologie de la maintenance. Norme NF-EN 13306. X 60-319, AFNOR, Saint-Denis La Plaine, Juin 2001.

Kunnossapidon suunnittelu

Työnantajan on suoritettava työn riskien arviointi ja otettava työntekijät mukaan tähän prosessiin. Seuraavat seikat on otettava huomioon:

- työn laajuus: mitä on tehtävä, miten paljon aikaa tarvitaan työn suorittamiseen, miten työ vaikuttaa muihin työntekijöihin ja muuhun toimintaan työpaikalla
- vaarojen tunnistaminen: esimerkiksi sähkö, altistuminen vaarallisille aineille, ilmassa oleva pöly/asbesti, suljettu tila, koneen liikkuvat osat, putoaminen jostakin tai jonkin läpi, siirrettävät raskaat kohteet ja osat, joihin on vaikea päästä käsiksi
- mitä tarvitaan työn tekemistä varten: taidot ja työntekijöiden määrä, kuka osallistuu, mitkä ovat yksittäisten henkilöiden tehtävät (yhteydet urakoitsijan tai isäntätyönantajan työntekijöihin, töiden johtaminen, kenelle ilmoitetaan mahdollisista ongelmista), käytettävät työvälineet, henkilösuojaimet ja muut tarvittavat toimenpiteet työntekijöiden suojaamiseksi (esimerkiksi telineet, valvontalaitteet)
- turvallinen pääsy työalueelle ja (nopean) poistumisen mahdollistavat tiat
- työhön osallistuville työntekijöille annettava koulutus / annettavat tiedot sekä muille, lähellä työskenteleville työntekijöille annettavat työtä koskevat tiedot (työntekijöiden pätevyyden ja turvallisuuden varmistamiseksi), johtamisjärjestelyt ja muut työn aikana käytettävät menettelyt, mukaan lukien ongelmien raportointi. Tämä on erityisen tärkeää, jos kunnossapitotöitä tekevät alihankkijat.

Työntekijät on otettava mukaan suunnitteluvaiheeseen. He voivat tunnistaa vaarat ja tehokkaimmat tavat poistaa ne. Riskinarvioinnin ja suunnitteluvaiheen tulokset on ilmoitettava kunnossapitotyöhön osallistuville työntekijöille sekä muille, joihin kyseinen työ voi vaikuttaa. Työntekijöiden, myös alihankkijoiden, ottaminen mukaan koulutukseen ja heidän perehdyttämisenä vakiintuneisiin menettelyihin on erittäin tärkeää työntekijöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Työskentely turvallisessa ympäristössä

Riskinarvioinnin suunnitteluvaiheessa kehitetyt menettelyt on otettava käyttöön. Esimerkiksi käytettävän työvälineen virta on katkaistava ja sovittua katkaisumenetelmää on käytettävä. Varoituskortti – jossa on päivämäärä ja virran katkaisun kesto sekä sen henkilön nimi, joka antaa luvan laitteen päällekytkemiseen – on laitettava näkyviin. Tällä tavoin konetta huoltavan työntekijän turvallisuutta ei vaaranneta sillä, että joku käynnistää koneen vahingossa. Myös koneen käynnistävän henkilön turvallisuus saattaa vaarantua, esimerkiksi jos kone ei ole turvallisessa toimintakunnossa (esimerkiksi suojukset on poistettu). Työntekijöiden on tarkastettava, että työalueelle voi tulla ja sieltä voi poistua turvallisesti työsuunnitelman mukaisesti.

Käytä asianmukaisia laitteita

Kunnossapitotöitä suorittavilla työntekijöillä on oltava asianmukaiset välineet ja laitteet, jotka saattavat olla erilaisia kuin tavallisesti käytettävät välineet ja laitteet. He saattavat työskennellä tavanomaisista työpisteistä poikkeavilla alueilla ja altistua monille vaaroille. Näin ollen heillä on oltava myös tarkoituksenmukaiset henkilösuojaimet. Esimerkiksi työntekijät, jotka puhdistavat tai vaihtavat pölyimulaitteen suodattimia, voivat altistua pölypitoisuuksille, jotka ovat paljon korkeammat kuin yleensä kyseisellä työpaikalla. Näihin suodattimiin (jotka sijaitsevat usein kattoalueella) pääsy on myös tehtävä turvallisesti. Työssä tarvittavien välineiden suunnittelussa ja riskinarvioinnissa yksilöityjen henkilösuojainten (sekä tarvittaessa niiden käyttöohjeiden) on oltava saatavilla ja niitä on käytettävä.

Suunnitteluvaiheessa kehitetyt turvallisia työkäytäntöjä on noudatettava

Työsuunnitelmaa on noudatettava myös silloin, kun on kiire: oikaiseminen voi tulla kalliiksi ja aiheuttaa onnettomuuksia, vammoja tai omaisuusvahinkoja. Jos jotain odottamatonta tapahtuu, on ehkä tarpeen ilmoittaa esimiehille ja/tai neuvotella muiden asiantuntijoiden kanssa. On hyvin tärkeää muistaa, että omien taitojen ja pätevyyksien ylläpitoaminen voi johtaa erittäin vakavaan onnettomuuteen.

Työ on tarkastettava

On varmistettava, että työ on saatu päätökseen, että huollettu kohde on turvallinen ja että kaikki syntynyt jättemateriaali on poistettu. Kun kaikki on tarkastettu ja todettu turvallisiksi, työ voidaan hyväksyä ja laitteen lukitus poistaa. Esimiehille ja muille työntekijöille on ilmoitettava asiasta. Lopuksi johdolle on laadittava raportti, jossa kuvataan tehtyä työtä ja esitetään esiin tulleita vaikeuksia koskevat kommentit ja parannuksia koskevat suositukset. Ihanteellista olisi, jos näistä asioista keskusteltaisiin henkilöstökokouksissa, jolloin prosessiin osallistuneet työntekijät ja muut lähellä työskentelevät voivat kommentoida työsuoritusta ja esittää ehdotuksia prosessin parantamiseksi.

Kunnossapitotöiden tekeminen saattaa olla vaaraksi työntekijöille, mutta kunnossapitotöiden tekemättä jättäminen voi olla vaaraksi vielä useammille työntekijöille.

Kun teet kunnossapitotöitä, muista, että työsi laatu voi vaikuttaa terveyteesi ja turvallisuuteesi ja myös työtoveriesi terveyteen ja turvallisuuteen.

Lisätietoja

Tämä tiedote on laadittu eurooppalaisen kunnossapidon turvallisuuskampanjan 2010/2011 tueksi. Muut sarjan tiedotteet ovat osoitteessa

<http://osha.europa.eu/en/topics/maintenance>,

jossa on myös lisätietoa aiheesta. Tietoa kampanjan toteutuksesta Suomessa löytyy seuraavasta osoitteesta:

<http://www.riskithaltuun.fi/kunnossapito>

Näitä tietolähteitä kehitetään ja päivitetään jatkuvasti.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, ESPAÑA

P. +34 944794360 • F. +34 944794383

Sähköposti: information@osha.europa.eu

© Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Printed in Belgium, 2010-01-27

